

Gospodar in gospodinja

LETO 1941

26. FEBRUARJA

ŠTEV. 9

Kako in s čim gnojimo sadnemu drevju

Hlevski gnoj. Hlevski gnoj je najprimernejše gnojilo za sadno drevje, ker vsebuje vse hranilne snovi, ki so za rast in dobro uspevanje sadnega drevja potrebne. Za gnojenje sadnega drevja vzamemo zrel hlevski gnoj, ker gnojiti s svežim hlevskim gnojem ni primerno in je nepravilno. S hlevskim gnojem je najboljšo gnojiti v jeseni ali pa pozimi, če dopušča vreme.

Gnojiti s hlevskim gnojem okoli debla po travni ruši, kar danes še ponekod opazimo, nima nobenega uspeha, ker so mlade, drobne korenine, ki lahko sprejemajo hranilne snovi, daleč od debla. Zraven tega pa drevesne korenine pri gnojenju po travni ruši dobijo bore malo hranilnih snovi, ker večina hranilnih snovi postaja korenine trav. Korenine sadnega drevja se ne nahajajo na površini, temveč v zemlji ter moramo gnoj tako spraviti v zemljo, da bo lahko dostopen koreninam. Najboljše bi bilo vso površino sadovnjaka pognojiti in gnoj plitko podkopati ali podorati. Komur se smili travna ruša, mu v tolažbo povemo, da lahko preorano površino zaseje s travno mešanico in bo še v istem letu gotovo pridelal prav toliko sena in otave, kakor poprej. Pozneje pa bo na tako narejenem travišču pridelal več trave in kar je najbolj važno tudi več sadja. Lahko tudi hlevski gnoj spravimo v zemljo, tako da med drevesnimi vrstami naredimo s plugom pet do osem brazd. V prvo brazdo natrosimo hlevski gnoj in nato brazdo obrnemo in položimo nazaj. Prav tako postopamo pri naslednjih brazdah in travno rušo skoraj nič ne pokvarimo. Delati jarke na obodu krošnje, kamor bi potem nadevali gnoj, je sicer tudi dobro, če bi mogli točno ugotoviti, kako daleč segajo korenine. Ker pa je razplet korenin popolnoma odvisen od kakovosti zemlje, je to težko ugotoviti in na pravem kraju izkopati jarke. Vse-

kakor pa je tudi ta način gnojenja boljši, kakor pa nič. Prav tako spravimo tudi kompost v zemljo, če gnojimo s kompostom. Kompost je odlično gnojilo za sadno drevje, samo da ga je dosti potrebno.

Gnojnica je dobro gnojilo posebno za starejše sadno drevje. Vsebuje dušik in kalij v lahko raztopni obliki. Manjkajočo fosforno kislino lahko nadomestimo, če pred gnojenjem dodamo gnojnici nekaj superfosfata in dobro premešamo. Pri gnojenju z gnojnico moramo biti previdni, da pravočasno gnojimo. Z gnojnico je najboljšo gnojiti spomladi, preden sadno drevje odžene in potem še enkrat morda pred poletjem. Prepozno gnojenje z gnojnico ima lahko škodljive posledice. Gnojnica vsebuje namreč dosti dušika; sadno drevje po gnojenju z gnojnico močno odžene in naredi mlade poganjke. Če bi gnojili z gnojnico kasno poleti ali šele jeseni, bi se rast pravočasno ne zaključila, les bi slabo dozorel in je potem velika nevarnost, da mladike pri količkaj hujši zimi pozebejo. Z gnojnico lahko gnojimo po površini, ker je tekoča in doseže tudi korenine sadnega drevja. Boljše pa je gnojiti z gnojnico tako, da naredimo tam, kjer mislimo, da se nahajajo mlade korenine sadnega drevja, z lopato trioglate luknje, v katere potem nalijemo gnojnico.

Tudi umetna gnojila lahko uporabljamo za gnojenje sadnega drevja. Pri popolnem gnojenju z umetnimi gnojili moramo vzeti dušičnato, kalijevo in fosfatno gnojilo, ker le tako spravimo v zemljo vse hranilne snovi, ki so potrebne za razvoj sadnega drevja. Umetna gnojila uporabljamo jeseni in spomladi. Težje raztopna umetna gnojila spravimo v zemljo že jeseni, lahko raztopne pa spomladi. Predvsem pa bomo uporabljali naravna gnojila, in le če teh nimamo dovolj, gnojimo tudi z umetnimi gnojili. F. F.

Sajenje in gnojenje, ki nam bo dalo obilno zdravega krompirja

Da bi iztisnil letos iz naše zemlje krompirjem 2—3 krat več redilnih snovi, oz. hrane kot z žitom, bomo po možnosti upoštevali naslednje:

1. Sadili bomo samo »seme« glede katerega imamo s kleti, predvsem pa še z njive iz lanskega leta, jamstvo, da je zdravo in rodovitno.

2. Sadili bomo predvsem v primerno segreto zemljo. Ali sadimo točno ob sv. Juriju, nekaj dni prej ali pozneje, ni tako važno; važno je samo, da skrbno upoštevamo dejstvo, da krompir kali šele pri toploti 10 stopinj C. Posajeni krompir mora namreč takoj vzkaliti, kajti če leži daljši čas v še mrzli zemlji, ne da bi mogel dobro kaliti, napadajo gomolje razne bolezni (nitavost, kozavost itd.), ki povzročajo, da končno krompir le slabo in le deloma odraste.

3. Sadili bomo le v že jeseni globoko in v suhem sprašeno ter spomladi po potrebi še posebej zrahljamo, temeljito razpleveljeno zemljo. Z narobe obrnjeno njivsko in travniško brano ali najbolje »vlačo« bomo šli lahko pomladi mnogo prej na njivo kakor z navadno brano, kultivatorjem ali plugom. Z vlačo ali travniško brano bomo vzbudili zemljo najhitreje k življenju in delavanju. Zato bo začel plevel najzgodnejše kaliti. Poznejše, pravo ostro branjenje ali obdelovanje s kultivatorjem in mogoče tudi s plugom bo uničilo ves morebitni plevel že v »kalic, pred sajenjem.

Upoštevajmo sploh, da je stalno redno branjenje krompirjevega nasada deloma pred sajenjem, najuspešnejše pa po sajenju (vsakih 8 dni, in sicer do 5 krat do osipanja) zaradi tega, da ohranimo zemljo stalno rahlo in brez plevela, tako važno kot gnojenje. Pogosto redno branjenje s primernimi branami naj bi omogočilo, da bi nam postale vsako ročno delo (okopavanje z motikami ali okopalniki) nepotrebno! — Čeprav se mogoče z brano »v in tam kak gomolj izruje, to nič ne škoduje, vsaj raste zato sosedni grm boljše.

4. Sadili bomo nepregloboko in v enakomerno globino ter po možnosti le na njivo zoran na ploč v po 90 cm vsaksebi oddaljene vrste in gomolje v vrstah po 30 do 40 cm vsaksebi. Sadili bomo v z osipalni-

kom napravljene brazde ali v vsako drugo ali tretjo brazdo za plugom. Za plugom položimo gomolje (če je to rezano; z očmi navzgor) v mehko sredino zloga obrnjene brazde (na srednji težki zemlji 8 do 9 cm globoko) ali kvečjemu na desni rob dna brazde, ako je bila njiva že preje globoko sprašena, nikakor pa ne na sredino ali levi rob dna brazde.

5. Čeprav ima krompir pomladi navadno višjo ceno in čeprav menda nobeno naše seme, računano na površino, ni tako drago, bomo, če le količkej mogoče sadili samo cel, nerezan krompir.

Predpogoj za popolen uspeh sajenja celega krompirja je, da imamo kolikor toliko zdrave gomolje. Vem, da marsikje na Gorenjskem poudarjajo, da se debelega krompirja za seme ni bati. Verjamem, da so imeli ljudje tu in tam tudi s sajenjem drobnejših in srednjedebeelih gomoljev slabe uspehe. Izvirali so ti pač iz niočno bolnega, po obočkasti gnitobi napadenega nasada ali že od narave opešanega semena. Od na njivi stalno v dobi rasti nadzorovanega krompirja, pa se nikakor ni bati drobnejših celih gomoljev za seme.

Vse praktične izkušnje nam pravijo, da s sajenjem celih gomoljev v jajni velikosti pridelamo navadno več zdravega krompirja. To je preizkusila lani Kmetijska šola v Poljčanah. Iz nekega švicarskega poizkusa pa je povzeti, da se je pridelalo na 1 ha površine, posajene s celimi gomolji 291,9 q, na drugem hektarju enako obdelane njive, posajene z razpolovljenimi gomolji, pa le 173,7 q krompirja. Sicer pa končno sadijo danes v vseh, tudi naprednejših deželah le še cele gomolje in je že to dokaz, da se mora tako sajenje izplačati.

Cele gomolje lahko posadimo v vrsti tudi bolj na redko (30 do 40 cm vsaksebi) in zaradi tega pri sajenju celega krompirja ne porabimo nič več semena kakor s krlji, katere smo sadili prav na gosto.

6. Če bi le že bili primorani krompir za sajenje rezati (sicer rezanje že zaradi okužbe, ki se vrši v zemlji skozi odprto rano — rezano ploskev — ni priporočljivo), bi ga razrezali le po dolgem v dve obolevci ali pa v skrajnem primeru le na 3 do 4 očesa. Rezati pa bi krompir nikakor ne smeli v soncu ali v vročem suhem zraku,

ker se priporoča pustiti krljke dan ali dva v vlažnejšem, senčnem prostoru. Te krljke razgrnemo ali pa jih v kupu pokrijemo z vlažnimi vrečami. Krljke je vsekakor že dan ali dva po rezanju posaditi! Mnogi na šč krompirjevci« so preizkusili, da je krompir, ki je ležal rezan kakih 8 dni v kleti, slabo kalil.

Zaupati pa le še moram, da je na lahki, rahli, že zadosti segreti zemlji, v kateri je krompir lahko takoj kalil, pokazalo sajenje krljlem s tremi do štirimimi očmi manjšo škodo, ko na težji, še mrzli zemlji.

7. Sadili bomo le neodgnan ali ne preveč odgnan krompir ter bomo sem. gomolje, ki bi nam hoteli pred sajenjem v naši morebiti preveč topli, temni in vlažni kleti premočno odganjati tanke bele cime, spravili kake 3 do 4 tedne pred sajenjem v suh, primerno hladen in svetel prostor v skednju, šupi ali sobi, v kateri bi krompir ne kalil ali pa bi napravil do sajenja le do 1 ali 2 cm dolge, debele, rdečkasto zelene cime, ki bi jih pa pred sajenjem po možnosti nikakor ne polomili. Te kalji ozir. cime predstavljajo vendar prvo mož semena. Vpoštevajmo, da z odstranitvijo zelenih cim odgnanega krompirja gomolje tako zelo oslabimo, da tudi najboljše gnojenje ne mo-

re več pripraviti tako oslabiljenega krompirja do polnega pridelka!

8. Samo kombinirano gnojenje (poleg hlevskega gnoja tudi umetna gnojila!) dá pri krompirju poln pridelek zdravih gomoljev!

Razen tega pa bi raztrosili na 1 ha kakih 10 dni pred sajenjem ali na lahki zemlji takoj po sajenju povrhu še 500 kg nitrofoskala. — Kdor je vendar že kupil apneni dušik in kalijevo sol posebej (in sploh v mirnih časih, ko so vsa gnojila polno na razpolago!), naj dá za krompir poleg hlevskega gnoja vsaj 6 tednov pred sajenjem 150 do 250 kg kalijeve soli (na peščeni zemlji več, na ilovnati manj!), 150 do 200 kilogramov superfosfata (če tega ni, pa na težji zemlji 300 do 400 kg ali še več fosfatne žindre, na rahli zemlji pa 200 kg kostne moke) ter vsaj 10 dni pred sajenjem še 150 do 200 kg apnenega dušika na 1 ha.

Kalijevo sol, apneni dušik ali nitrofoskal posejemo tako, da gnojila nikakor ne pridejo v neposreden stik s semenom, torej trosimo gnojilo počez, ne pa v brazdo!

Sicer pa se pravilno gnojenje s pravilno izbranimi umetnimi gnojili kljub razmeroma visoki ceni dandanes dobro izplača.

Franc Wernig.

K gnojenju z dušikovimi gnojili

Kaže, da bo mogoče letos dobiti dušikovih in kalijevih umetnih gnojil zadosti, dočim prav nič ne vemo, kako bo na spomlad s fosfornimi umetnimi gnojili. Za zdaj je menda samo fosfatna žindra in kostna moka na razpolago, dočim se superfosfat že teže dobi.

Ker je bilo jeseni tudi naše domače dušikovo umetno gnojilo (apneni dušik) cenejše za približno 48 din pri 100 kg, bo marsikdo gnojil na spomlad le ali pretežno z dušikovimi in kalijevimi umetnimi gnojili. Iz skušnjaje pa vemo, da se umetni dušik polno in zadostno izrabí, oziroma izkoristi samo, če je v zemlji tudi primerna odgvarjajoča količina fosforja in kalija.

Če občutno manjka ene teh dveh temeljnih snovi (fosforja ali kalija), se zniža tudi učinek dušikovega umetnega gnojila. Gnojenje z dušikom mora torej na vsak način biti v pravem razmerju z gnojenjem s fosforjem in kalijem in končno tudi z apnom. Pri tem uvažujmo, da okopavine (pesa, krompir, kuzuza itd.) in

krmske rastline (zelena kuzuza itd.) na 1 kg dušika rabijo znatno manj fosforja kakor žita. Dočim n. pr. krompir vzame iz zemlje na 250 kg dušika le 0.88 kg fosforja in 2.94 kg kalija, vzame žito povprečno na 250 kg dušika 1.10 kg fosforja in 1.09 kg kalija.

Okopavina, zelenjadne in krmske rastline zaradi tega mnogo lažje prenesejo bolj enostransko gnojenje z dušikom kot žita. Naravno mora biti v zemlji tudi zadosti kalija, katerega pa dodajamo že v znatni količini s hlevskim gnojem (če smo s tem obilneje gnojili ali če smo kalij nadoknadili že s kalijevo soljo.

Pomnimo torej, da najbolj poplačajo in tudi v prvi vrsti prenesejo gnojenje z dušikovimi umetnimi gnojili (apneni dušik) okopavine in njivske zelenjadne rastline, na drugem mestu oljnate rastline in na zadnjem mestu žita. Po vrstnem redu bi torej na prvem mestu dali več dušika krompirju, pesi in kuzuzi, nadalje njivskim zelenjavnim rastlinam itd.

Na ozimine, ki so slabo prezimile, trösimo spomladi apneni dušik na suhe rastline in ob nevetrovnem vremenu, in sicer dokler rastline še niso začele odganjati.

Ob pravilni uporabi more dodatek 1 mq 16% dušikovega umetnega gnojila (apneni dušik) čisto povprečno dvigniti pridelek za: 290—330 kg žitnega zrnja, 300—400 kg

koruze, 1200—1600 kg krompirja, 3500 do 4500 kg pose in 400—900 kg sena. Uspeh seveda ni vedno enak. V čim boljšem stanju je zemlja, čimbolj je v stari moči in čim primerneje je preskrbljena s humusom (črnic) in apnom, tem boljši je tudi učinek dušikovih umetnih gnojil.

Fr. Wernig.

Osuševanja

Rastlinstvo rabi za svojo rast dosti vlage; posebno veliko jo porabijo travniki. Najlepši in najbolj rodovitni travniki so tam, kjer nikoli ne občutijo pomanjkanja vode, prav slabe pridelke pa dajejo v suhih legah. Premalo vode je škodljivo, še bolj škodljivo pa je preveč vode. Na preveč vlažnih travnikih pridelujemo ne samo dosti manj, ampak tudi dosti slabše seno. Stojeca voda iztisne iz zemlje ves zrak, ki je koreninam nujno potreben za življenje. V takih tleh se iz odpadkov rastlinskih delov delajo strupeni plini in močvirske kisline. Tla postanejo kislá, kakor pravimo. Na kislíh tleh pa uspevajo samo kisle trave, ki dajejo le kisló, slabo konjsko seno. Namesto, da bi pridelovali dobre trave, pridelujemo plevel. Težave so v tem, ker kislíh trav ne moremo odstraniti, dokler ne zboljšamo tal, dokler jih ne osušimo in odstranimo škodljivih kislin. Za uspešno borbo proti kislím travam, močvirskim mahovom in drugim takim plevelom je nujno potrebno odpeljati močvirsko vodo.

Vso vodo, ki je vzrok zamočvirjanja, bomo razdelili v dve skupini. Prva je tuja voda, to je tista, ki priteče po površini ali podzemno na tla, odkoder nima pravega odtoka, tam stoji in tla zamočvirja. Tujo vodo, ki po površini priteka z višjih na nižje ležeče parcele, bomo zajeli z obrobniimi jarki in jo odpeljali, še preden bi pritekla v ravnino in tam delala škodo. Med tujo vodo moramo prištevati tudi vodo potokov in rek, ki čestokrat prestopa bregove in poplavlja sosedna zemljišča. Dostikrat je poplavam kriva prav vijugasta struga, ki je navadno tudi premajhna. Tako strugo je treba očistiti blata, peska, grmovja in vsega, kar ovira hiter odtok vode. Nepotrebne vijuge je treba presekati. Na ta način se skrajša struga, poveča se padeč in s tem brzina odtoka. Taka dela zadenejo skoraj vselej več sosedov ali dostikrat vse kmete tistega kraja. Če bi samo eden ta dela iz-

vršil na svojem zemljišču, bi s tem škodo sosedom še povečal. Zato se morajo vsi prizadeti dogovoriti, da izvedejo delo skupaj po enotnem načrtu.

Sicer poplave potokov in rek niso vselej škodljive. Tam, kjer nastopajo samo zgodaj spomladi ali pozno jeseni, so celo koristne. Tekoča voda ne škoduje rastlinam tako hitro, kot stojeca. Mnogo bolj je škodljiva ona voda, ki po poplavih ostane po vseh nižjih predelih; to vodo je treba po poplavih na vsak način odpeljati. Tudi tam, kjer imajo kmetje naprave za umetno namakanje svojih travnikov in polj, mora biti poskrbljeno za pravilen odtok vode. Nikjer se tudi namakalna voda ne sme zadrževati. Vso tujo vodo in vodo po poplavih bomo najlažje odstranili z odprtimi jarki, včasih tudi s pokritimi jarki ali z drenažo. Na isti način bo tudi najlažje odpeljati tujo vodo, ki priteka pod zemljo v obliki studencev in izvirov.

Druga je lastna voda, ki v obliki padavin pade na tla in se zaradi slabega odtoka in nepropustnosti tal nabira vedno više, dokler končno ne stoji previsoko in onemogoča rast koristnim rastlinam. Kjer je taka talna voda vzrok zamočvirjanja in kislósti tal, jih bo mogoče zboljšati le s celo mrežo jarkov. Tla so nepropustna; samo en jarek ali jarki v večjih razdaljah nič ne pomagajo. Jarki se kopljejo vzporedno v razdalji 10—20 m drug od drugega. Čim težja in manj propustna so tla, tembolj na gosto morajo biti osuševalni jarki. Najboljše je taka tla osuševali s pokritimi jarki ali drenažo.

Izkopati je treba jarke 70 do 100 cm globoko. Na dno namečemo približno za 20 cm na debelo večje kamenje, kose opeke ali kakšen drug material, ki je trpežen in omogoča, da med njim odtoka voda. Prav dobro so se obnesle butare šibja, ki jih položimo na dno jarka. Polnilni material (butare, kamenje, opeka in drugo) pokrije-

mo z narobe obrnjeno rušo, da se špranje ne zamaše in da more voda nemoteno odtekati. Jarek končno popolnoma zasujemo z zemljo. Prav isti je postopek pri napravi drenaže; le v jarek položimo posebne cevi namesto kamenja, šibja itd., po katerih voda odteka.

Osuševanje s pokritimi jarki ali drenaža je bolj priporočljivo, kot osuševanje z odprtimi jarki. Pri takem osuševanju ni treba novenih mostičev, obdelovalna površina ostane ista, z vzdrževanjem je pa manj dela.

Odprti jarki morajo biti 70 do 100 cm globoki, da morejo pravilno osušiti tla. Same brazde, ki jih večkrat vidimo izorane v ta namen, ne morejo zadosti osušiti tal. Talno vodo je treba potisniti vsaj 50—60 cm globoko, da nam bodo rastla dobra, koristne rastline. To bomo dosegli le z dovolj

globokimi jarki, s katerimi moramo na gosto prepreči vso površino. Tudi vse stare jarke je treba popraviti, očistiti jih blata, peska in grmovja. Če niso dovolj globoki, jih je treba poglobiti. Stene odprtih jarkov morajo biti poševne, da se zemlja vedno znova ne vsiplje in ne ovira odтока vodi.

Izkušnje z osušeni travniki so pokazale, da se pridelava dvakrat več sena in da je to seno še enkrat boljše od prejšnjega. Kako zadovoljni so kmetje že zaradi lažjega obdelovanja! Na močvirni travnik niti sam ni mogel, kosil je v škornjih, vse seno je napol posušeno z nosil na drug kraj sušiti, ker z vozom ali živino sploh ni bilo mogoče na tak svet. S pravilno izkopanimi jarki se svet kmalu toliko osuši, da je možno obdelovanje in spravljanje pridelkov. Z osušitvijo se svet šele pripravi za pravilno obdelovanje in gnojenje. S. L.

Otrok naj se uči delati

Naše življenje je delo in delo je naše življenje. Če ni tako, ni prav. Človek mora delati, če ne dela, njegovo življenje nima pravega smisla, je dolgočasno.

Tudi otrok hoče delati. Glavno otrokovo delo v času šolanja je res učenje. A poleg duševnega dela, se hoče zdrav otrok tudi telesno gibati. To vidimo skoraj pri vseh otrocih.

Deček vzame zelo rad v roke kladivo, klešče ali žagico. Rad sam kaj naredi in je ves ponosen, če mu delo uspe. Oče, pusti mu to veselje! Naj dela! Morda bo res pokvaril kaj, porabil kako desko, več žebeljev. A ta škoda je malenkostna proti koristi, ki jo ima tako telesno zaposlenje na otrokov duševni razvoj. Ne zasmehuj ga, ne norčuj se, če ti sinko s ponosom pokaže vožiček ali tičjo hišico, ki jo je sam »scimpralc. Pohvali ga, kar ni prav naredil, mu ti prav pokaži, vlij mu veselje do dela, a ne ubijaj ga v otroku s posmehom ali grajanjem. Otroku se tako radi ročnosti, spretnosti, usposablja se za življenje, zaposli duha in telo. In to je velike važnosti za poznejše življenje. Saj so ravno moški tako nespretni.

Deček se zjutraj obleče, gre v šolo, doma se uči, piše naloge, gre na sprehod, na kmetih na pašo, zvečer zopet leže.

Mož in takega dečka, bo šel v pisarno, ali na polje, v domači hiši pa ne bo znal popraviti najmanjše stvari. Cesar se bo lotil, bo polomil.

Danes so časi, ko mora tudi moški včasih prijeti za delo, ki so ga prej opravljale ženske roke.

Kaj je taka sramota, če si moški sam postelje posteljo? (če je ne zna prej, se je nauči pri vojakih). Če si sam prišije gumb, ali skuha zajtrk in pomije posodo? Mlad moški ni morda poročen, matere nima, za služkinjo nima dovolj velike plače. Če noče imeti velikanski nered v svojem stanovanju, mora znati delati. In če ne zna, je velik revež. Zato naj se kot otrok uči ročnosti.

Kot gospodar bo moral tudi včasih prijeti za kako delo, ki mu ne bo kos, a bi ga lahko naredil.

Poznala se moškega, ki se ni dotaknil lonca. Kadar je bila bolna žena, so bili lačni vsi. Se krompirja ni znal skuhati, otroku ni znal popraviti lesenega konjička, gumba ni prišil. Kot dečku je vse naredila mati in sestra, on ni delal nikoli. Tudi so domači vedno za njim pospravljali, tako, da fant res ni imel prilike, prijeti za najmanjše delo.

Prišla je vojna! Dve leti vojne, eno leto ujetništva je fanta za sto odstotkov predrugačilo. Znal je vse delati, tudi kuhati je znal dobro in prati. Smešno se sicer sliši, res pa je. Pravil nam je, kako je bilo v ujetništvu težko onim, ki niso prav nič znali.

Kako je v neki restavraciji pobijal krožnike, ko ni znal pomivati, kakšen red

je imel v svoji podstrešni sobici. Kako ga je pa življenje in boj za obstanek v življenju vzelo v svojo šolo in ga učilo. Čim manj je znal, tem trša je bila šola.

Zato večkrat govorimo otrokom v šoli, naj doma pomagajo Deklice so v tem oziru boljše. Ko deklice pomagajo materi, dečki sede na klopi pred hišo in se igrajo z domačim psom ali mačkom.

Ne mislim, da bi odslej moški delali ženska dela, ker za to so še vedno ženske tu, a vadijo naj se vsaj v kakem domačem ročnem delu.

Saj so moški, ki še noge pri mizi ne znajo pritrčiti k gugajoči se mizi, kaj šele da bi prišli za metlo in pometli ali kaj celo s. unjo in obrisali materi posodo v kuhinji.

Vsaka mati naj vzgaja tudi v tem pravcu, ker nihče ne ve, kaj vse pride v življenju in dobro je za človeka, če ne

stoji ob raznih življenjskih prilikah in neprilikah kot lipov bog.

Kako so kmečke žene opravljale vsa moška dela v času svetovne vojne, ko so morali iti možje v strelske järke. Za najtežja moška dela, kot je oranje, košnja, so prijele in domovi niso propadali.

In še danes delajo, kjer ni gospodarja in sinov, grunt pa premajhen, da bi lahko plačeval hlapca.

Delo ni sramota in to prav nobeno delo. G. I.

Limonina omaka. Na masti ali na surovem maslu zarumenim žličico sladkorja in dodam žlico moke in pol žlice drobtin. Ko moka zarumeni, dodam precejšen sok ene limone, par žlic vina in lupinice ene limone. Potem zalijem z juho ali kropom in pustim četrt ure vreti. Polivko dam s krompirjem k mesu na mizo.

GOSPODARSKE VESTI

Živina

Ljubljana. Po podatkih od 19. februarja so bile cene živine v Ljubljani, kakor sledi: voli I. vrste 10—11, II. 9—10 din, III. vrste jih ni bilo; telice I. vrste 10—11, II. 9—10 din; krave I. vrste 9—10, II. 8—9, III. 6—7 din; teleta okrog 12 din; prašiči špeharji 19—20 in sicer sremški, pršutarji 14—16,50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 23, telečje 26, svinjske 15 din za kg.

Kranj. Na ponedeljskem sejmu dne 17. februarja, ki je bil srednje dobro obiskan, so plačevali živino po tehle cenah: voli I. vrste 10, II. 9, III. 7,75 din; telice I. vrste 10, II. 9, III. 7,75 din; krave I. vrste 9, II. 8, III. 6,75 din; teleta I. vrste 15, II. 12 din; prašiči špeharji 18—19, pršutarji 17—17,50 din za kg žive teže. Surove kože so v Kranju: goveje 28, telečje 30, svinjske 18—20 din za kg.

Kamnik. V kamniškem okraju so bile cene sredi februarja takele: voli I. vrste nimajo cene, ker jih ni, II. 9,50, III. 8 din; telice I. vrste 9,50, II. 8,50, III. 7 din; krave I. vrste 8, II. 7, III. 6 din; teleta I. vrste 12, II. 11 din; prašiči špeharji 19, pršutarji 16,50 din za 1 kg žive teže.

Zagorje ob Savi. Poročajo, da so na tamkajšnjem sejmu dne 10. februarja dosegli pri živini te cene: voli I. vrste 10,

II. 9, III. 8 din; telice za pleme na čez 2500—3000 din komad, telice za meso I. vrste 9, II. 8, III. 7,50 din; krave za meso komad 3500—4000 din; bikli za meso I. vrste 8,50, ostali okrog 7—7,50 din za 1 kg žive teže.

Novo mesto. Na sejmici v začetku meseca februarja je dosegla živina sledeče cene: voli I. vrste 10, II. 9, III. 7—8 din; telice I. vrste 10, II. 9, III. 7—8 din; krave II. vrste 7,50, III. 6—7 din; teleta I. vrste 9,50, II. 8—9 din; prašiči špeharji 14—15, pršutarji 12 din za 1 kg žive teže. Poročajo, da je bilo na sejmici zlasti veliko povpraševanje po pujskih.

Črnomelj. Po podatkih od srede februarja so imeli v okraju naslednje živinske cene: voli I. vrste 10, II. 9—10 din; telice 9—10 din; krave I. vrste 8, II. 7, III. 6,50 din; teleta I. vrste 12, II. 11 din za 1 kg žive teže. Prašiči špeharji 15—16, pršutarji 12—14 din za kg žive teže. Surove kože goveje 16—20, telečje 20—25, svinjske 10—12 din za kg.

Maribor. Na sejmu dne 11. februarja je veljala živina takole: voli debeli 9,75, poldebeli 8—9, plemenski voli I. vrste 10, ostali 8,50—9 din; bikli za klanje I. vrste 8, II. 7, III. 6,50 din; mlada živina I. vrste 8,75, II. 8, III. 7,50 din; krave debele 7—8, krave klobasarice 5—6,50; krave za pleme

6-7, molzne krave 8-10 din; teleta I. vrste 10, II. 8, din za 1 kg žive teže.

Smarje pri Jelšah. Sredi februarja je imela živina v okraju te cene: voli I. vrste 10, II. 9, III. 8 din; telice I. vrste 9,50, II. 8,50, III. 7,50 din; krave I. vrste 9, II. 8, III. 7 din; teleta I. vrste 10, II. 9 din; prašiči špeharji 18, pršutarji 16 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 23, telečje 26-28, svinjske 12 din za kg.

Maribor - levi breg. V tem okraju so bile po poročilu od 17. februarja t. l. cene živine sledeče: voli I. vrste 8,50, II. 8, III. 7,50 din; telice I. vrste ni. II. 7, III. 6 din; krave I. vrste 6, II. 5, III. 4 din; teleta I. vrste 10, II. 9 din; prašiči pršutarji 15 din za 1 kg žive teže.

Gornji grad. V prvih dneh februarja so zaznamovali naslednje cene živine v okraju: voli I. vrste 9 II. 8, III. 7 din; telice I. vrste 9, II. 8, III. 7 din; krave I. vrste 7, II. 6, III. 5 din; teleta I. vrste 10, II. 9 din; prašiči špeharji 20, pršutarji 16 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 20, telečje 18, svinjske 16 din za kg.

Ptuj. Na svinjskem sejmu dne 12. februarja so bile cene: pršutarjem 12-13,50, debelim svinjam 14-15, plemenskim svinjam 10-12,50 din za 1 kg žive teže; mladim prašičkom 6-12 tednov 175-300 din komad.

Les

Na ljubljanski borzi so bile cene lesa na dan 21. februarja za 1 kubični meter, franko vagon nakladalna pastaja:

Smreka - jelka: hlodi I/II 310-360, brzojavni drogovi 290-340, bordonali 360-390, trami ostalih dimenzij 340-380 din; bukev: hlodi I/II 250-300, hlodi za furnir 290-340; hrast: hlodi I/II 330-490, bordonali 930-1100 din.

Cene

Ljubljana: žito: rž 4,50-5, ječmen 4,50-5, oves 4-5, proso 5, koruza 4-4,25, ajda 6, fižol ribničan 6-7, prepeličar 7-8, grah 16-18, leča 18 din za 1 kg. Krompir 1,50-2 din za 1 kg. Seno sladko 115-130, polsladko 100-115, kisle 95-100, slama 70 din za 100 kg. Kurivo: prenog tona 440-460 din, trda drva 1 prm 155-165, mehka drva 80 din, oglje likalit kg 1,50-3,50 din. Sadje: jabolka I. vrste 12, II. 10, III. 5; hruške suhe 8-16, suhe češnje 14-24, orehi 14-18, luščeni orehi 40-48 din kg. Mleko in mlečni izdelki:

mleko liter 2,50-3, sur. maslo 40-46, čajno maslo 48-52, kuhano maslo 48-52, bohinski sir 38-40, sirček 8-10, polimentalec 40, trapist 34-40 din kg. Mlevski izdelki: moka pšenična 0 9-9,50, enotna 5,50 kaša 8-10, ješprenj 7,50-9,25, ješprenjek 9-13, otrobi 3-3,50, koruzna moka 4-5, koruzni zдроб 5-6,50, pšenični zдроб 9-10, ajdova moka 9-15, ržena moka 6-7,25 din za 1 kg. Svinjska mast 28, čisti med 38 din kg.

Maribor. Žito: rž 4,50, ječmen 4,50, koruza 3,50-4, oves 4-4,50, fižol 6-8,50, grah 15-16, leča 14, proso 5-6, konoplje 12-14 din kg. Krompir 2-2,50 din kg. Seno sladko 110-120, otava 90-110 din za 100 kg. Kurivo: mehka drva 1 prm 155-165, trda bukova drva 175 din, oglje 1 kg 2-2,50 din. Sadje: jabolka I. vrste 14, II. 10-12, III. 8 din kg; celi orehi 16-18, luščeni orehi 52, suhe sljive 20-24 din kg. Mleko in mlečni izdelki: mleko liter 2,50-3,50, presno maslo 46-48, čajno maslo 50-56, kuhano maslo 46-52, trapistovski sir 30-30, domači sirček 12-16 din kg. Smetana kisle liter 12,50-16, sladka 28 din. Mlevski izdelki: pšenična moka 0 9, enotna 5,50, kaša prosena 7,50-10, ječmenček 8,25-16, ajdova moka 7,50-14, koruzna 3,50-5,40, ržena 5,75, koruzni otrobi 2,25-2,50, pšenični otrobi 2,50-2,75, koruzni zдроб 5-5,50, pšenični zдроб 9 din za kg.

Sejmi

do 9. marca

3. 3.: živ. in kram Novo mesto, Unea, živ. Videm-Dobropolje; živ. in kram Vransko; rogata živina Ormož, gov., ovce in kože Koprivnica-Veliki Dol; živ. in kram Oplotnica, Vransko, Zabukovje nad Sevnico; gov., konj. in kram Murska Sobota. — 4. 3.: živ. in kram Ljutomer; svinj. Ormož; gov. in konj. Ptuj; živ. in kram. Pečovce; svinj. Dol Lendava. — 5. 3.: živ. Ujubljana; svinj. Celje, Ptuj, Trbovlje. — 6. 3.: živ. in kram. Skočjan, Sodražica; gov. in svinj. Mokronog; živ. in kram. Sv. Peter pod Sv. Gorami; svinj. Turnišče. — 7. 3.: svinj. in drobn. Maribor; živ. Veržej. — 8. 3.: živ. Rakek, Velika Loka; svinj. Brežice, Celje, Trbovlje; živ. Slovenj Gradec; živ. in kram. Pilštanj

Kmetije! Vaša stanovska organizacija je Kmečka zveza!

PRAVNI NASVETI

S prevžitkaricami prodano posestvo. V. A. P. Kupili ste na sodni dražbi posestvo z dvema ženskama, ki jih morate oskrbeti ali jim dajati prevžitek. Sedaj imata kravo in svinjo in vprašate, kdo ima pravico do tega gnoja. — Svetujemo vam, da zaprosite na sodišču, da vam točno povedo, kakšne so prevžitne pravice obeh žensk, ki ste jih prevzeli s posestvom. Zvedeli boste, če sta soloh opravičeni rediti kravo in svinjo. Gnoj od krave in svinje pripada ženskam, ki so lastnice teh živali. — V cenilnem zapisniku v izvršilnem spisu boste videli, če so bile klopi v hiši in miza cenjeni s posestvom vred. Če ti predmeti niso bili cenjeni, potem niso mogli biti prodani in so lasi prejšnjega lastnika odnosno vžitkaric.

Zastavljeno blago in suknja L. F. S. Za posojilo 600 din vam je nekdo zastavil suktnjo in 3 m blaga. Ker je čas že potekel v katerem vam je obljubil vrniti denar in se kljub opominom ne odzove, vprašate, če lahko sami prodaste ali zase uporabite zastavljene predmete. — Sami ne smete zastavljenih stvari prodati. Če vam posojila ne vrne in se vam zdi, da zastavljeni predmeti ne bodo več krili glavnice in obresti, potem čimprej dolžnika izločite ali pa pri sodišču sklenite z njim izvršljivo poravnavo. V izvršilnem postopanju boste dosegli prodajo zastavljenih predmetov, katerih izkupiček bo predvsem kril vašo terjatev, in šele presežek lahko zasežejo drugi upniki.

Vojnica, pomožna vojska. I. D. Ker so vas proglasili za stalno nesposobnega, boste morali plačevati vojnico do dovršenega 50. leta starosti. Vojnica znaša za stalno in začasno nesposobne 20 odstotkov letnega neposrednega davka, ki ga obvezniki plačujejo. — Po uredbi o pomožni vojski državne obrambe tvorijo pomožno vojsko vsi državljani moškega spola, sposobni za umsko delo, od dovršenega 16. do dovršenega 70. leta starosti, ali za telesno delo od 16. do dovršenega 65. leta, izvzemši obveznike vojaške sile. Podrobne predpise o pomožni vojski najdete v uredbi, ki je objavljena v 45. številki »Službenega lista« kralj. banske uprave Dravske banovine. Radi preobširnosti je ne moremo ponatiskovati.

»Boksit«. K. K. Obrnite se na »Trgovsko in industrijsko zbornico« v Ljubljani. Morda boste tam dobili zadovoljiv odgovor.

Nepošten pismonoša. Č. H. Po pošti ste imeli dobiti vsoto denarja. Dostavljajč pa vam denarja ni izročil, ampak je sam podpisal prejemno potrdilo in vam na-

menjeni znesek pridržal. Ker on nič nima, vprašate, kako bi prišli do svojega denarja. — Vi denar lahko zahtevate od pošte, ki odgovarja za svoje uslužbence.

Radi tepeža obsojen. J. R. S. Sodišče vas je obsodilo radi tepeža, čeprav ste se zagovarjali s silobranom, ker ste bili napačni. Prizivno sodišče je vaš priziv zavrnilo. Sedaj morate nastopiti zaporno kazen. Ker se vam po vašem mnenju godi krivica, vprašate, kaj bi storili, da bi prišla pravica na dan. — Proti pravomočni sodbi ni nobene pritožbe več. Preberite sodbo s njenimi razlogi, iz katerih je razvidno, zakaj sodišče smatra, da ste krivi. Morda bo le krivda na vaši strani, ker bi drugače težko prišlo do obsodbe. Ako ste imeli branilca, se posvetujte z njim, če bi kazalo zaprositi vrhovnega državnega tožila, da vložijo pri vrhovnem sodišču zahtevo za zaščito zakona. Če bi namreč vrhovni državni tožilec smatral, da je sodišče prekršilo zakon, bi lahko vložil tak zahtevek na vrhovno sodišče, ki bi vas moglo tudi oprostiti, ako spozna, da je z vašo obsodbo res kršen zakon.

Premajhna dota? A. J. T. Oče je prepusil najmanjšemu sinu posestvo vredno 60.000 din. Od vse te vrednosti pa je oče zapisal ostalim sinovom in hčeram le 6000 din. Ker je oče sedaj umrl, vprašate kam naj se obrnete, da dosežete svoje pravice. — Niste povedali, koliko vas je vseh bratov in sester, ki pridete kot nujni dediči v posev. Ker si je oče ob izročitvi posestva izgovoril dosmrtni prevžitek in je brat-prevzemnik prevzel tudi plačilo vseh dolgov, morate najprej ta bremena odšteti od kosmate vrednosti posestva ob času izročitve in dobite nato čisto vrednost izročnega posestva. To čisto vrednot delite s številom vseh bratov in sester ter dobite s tem zakoniti dedni delež. Če niste dobili niti polovico dednega deleža, to je nujni delež, imate pravico tekom 3 let po očetovi smrti od brata-prevzemnika zahtevati dopolnitev nujnega deleža.

Veterinarski nasveti

Gnojni izcedek iz žile junčka. M. P. V. Vašemu juncu se cedi iz pocurala gnoj. Ker mu je mati poginila na gnojnem vnetju maternice, se bojite, da ne bi bila bolezen junca v zvezi z vzrokom pogina matere. — Gnojni izliv junčka nima neposredne zveze z gnojnim vnetjem maternice krave. Možno je, da se je junček okužil s steljo, na katero se je cedil gnoj iz krave. Okolico žile bi bilo dobro očistiti, vhod v pocuralo izprati s primernim razkužilom, kar bi vsaj prvič moral narediti strokovnjak-veterinar. Juncu dajate piti bezgovnega čaja, da se tudi notranje izčisti, na kar bo verjetno gnojenje prenehalo.